

It is pointed out that the concept «development of pupils' social responsibility in the micro-environment» is considered to be a process and result of a specially organized socially-directed interaction of all the subjects of the micro-environment in educational and instructional, social, volunteer, self-educational activities, which ensures the transition of the external level of pupils' responsibility to the internal level.

The system of development of social responsibility in the micro-environment is characterized. It is presented by its components (objective component (goal, tasks, principles, result), content component (directions of formation), technological component (forms, methods, stages), object-subjective component (subjects, objects), micro-environmental component (internal, external), impact component (transition from the external level of pupils' responsibility to the internal (personal) level)) and has the following properties: integrity, emergence, purposefulness, expedience, structure, hierarchy, synergism, informativeness, openness, balance, steadiness, dynamism, reliability, conceptuality.

On the basis of environmental approach, considering the psycho-physiological characteristics of school-age children, socio-pedagogical conditions that provide the functioning of a defined system are developed: the conditions for the system functioning (provision of future social worker's preparation for the development of pupils' social responsibility in the micro-environment; changing attitude of the microenvironment to school-age children aimed at their realization of the essence of social responsibility and corresponding behavior; provision of coordination of interaction of microenvironmental subjects aimed at overcoming the causes of irresponsibility development and stimulating the mechanisms of children's responsibility development). It is proved that the defined conditions are aimed at ensuring the integration and mobilization of efforts of all microenvironmental subjects, the active role of whom is played by school age pupils.

Key words: social, duty, microenvironment, social and pedagogical conditions, system, component, student.

Стаття надійшла до редколегії 17.12.2017

УДК 37.017.4:7.071.5

Лариса ВАСИЛЬЄВА

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри музичного мистецтва
Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна
e-mail: ms.vasylyeva@gmail.com

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ЗАНЯТТЯХ З АНАЛІЗУ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ

У статті досліджено можливості навчальної дисципліни «аналіз музичних творів» щодо національно-патріотичного виховання студентів-музикантів. З цією метою висвітлено особливості даної навчальної дисципліни, її роль у формуванні фахових компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва. Розглянуто заняття з аналізу музичних творів як один з проявів освітньо-виховного середовища педагогічного університету. Описано варіант побудови тем навчальної дисципліни (прості форми, складні, циклічні вокальні та інструментальні, особливості формування в опері та балеті, сучасні техніки музичної композиції) на основі творів української музики. Доведено необхідність створення навчального посібника з даної дисципліни, який спирався б на приклади з української музики.

Ключові слова: патріотичне виховання, аналіз музичних творів, українська музика.

Останнім часом в Україні активізувався процес формування єдиної політичної нації, наслідком чого стало прийняття Концепції державної цільової соціальної програми патріотичного виховання населення, спрямованої на забезпечення цілісності, соборності України, що є серцевиною української національної ідеї.

Педагогічні виші відіграють у національно-патріотичному вихованні одну з пріоритетних ролей, адже саме майбутній вчитель у своїй про-

фесійній діяльності має здійснювати патріотичне виховання дошкільнят, школярів, студентів коледжів та училищ.

Національно-патріотичному вихованню присвячено чимало розвідок видатних українських вчених (філософів, психологів, педагогів, істориків) минулого і сучасності. Вони висвітлюють теоретичні питання виховання національної свідомості, проблеми формування громадянсько-патріотичної культури студентської молоді, психологічні

основи національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання та формування громадянських якостей особистості, інноваційні підходи щодо організації виховної роботи в педагогічному університеті. Дисертаційні дослідження О. Гевко та О. Стьопіної присвячені вивченню можливостей мистецтва у патріотичному вихованні. В публікаціях І. Щербака питання військово-патріотичного виховання студентської молоді засобами музичного мистецтва та підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до громадянського виховання учнів розглянуті в руслі загально-педагогічної проблематики.

З іншого боку, вчені-музикознавці (Н. Александрова, С. Волков, Г. Завгородня, І. Котляревський, В. Москаленко, О. Олексюк, І. Пясковський, О. Самойленко, О. Хлебнікова) замислюються над необхідністю реформування мистецької освіти, не акцентують увагу на її національно-патріотичному спрямуванні.

Згадані праці, розкриваючи безперечно вагомі аспекти зазначеної проблеми, не висвітлюють питання засобів та прийомів патріотичного виховання майбутніх учителів музичного мистецтва.

Мета статті: дослідження можливостей навчальної дисципліни «аналіз музичних творів» щодо національно-патріотичного виховання студентів-музикантів. Шлях досягнення поставленої мети конкретизується у вирішенні наступних завдань: висвітлення особливостей навчальної дисципліни «аналіз музичних творів», її ролі у формуванні фахових компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва; розгляд занять з аналізу музичних творів як прояву освітньо-виховного середовища педагогічного університету; описання варіанту побудови навчальної дисципліни на основі творів української музики.

Навчальна дисципліна «аналіз музичних творів» інтегрує в собі знання з інших предметів музично-теоретичного циклу – гармонії, теорії музики, історії української та зарубіжної музики і передбачає вивчення композиційних структур музичних творів, особливостей музичного розвитку, формування уявлення про музичну форму та її елементи; осмислення взаємозв'язку засобів музичної виразності, елементів музичної мови та структурних закономірностей твору на певному музичному матеріалі і націлена на формування в майбутніх учителів музичного мистецтва системного підходу до творів музичного мистецтва, написаних в різних формах і жанрах а також використання набутих знань та вмінь в музично-педагогічній практиці та просвітительській діяльності.

Завдання курсу можна угрупувати за трьома основними напрямками: методичні, пізнавальні

та практичні. До методичних належать: усвідомлення формотворчих засобів музичного матеріалу – мелодії, гармонії, ритміки, фактури (зокрема різновидів поліфонії), динаміки, артикуляції, тембріки; формування у студентів необхідних методологічних підходів до аналізу музичних творів різних стилів і жанрів, поліфонічних прийомів та їх виразних можливостей для здійснення повноцінного художньо-педагогічного процесу в майбутній професійній діяльності. Навальна дисципліна вирішує наступні пізнавальні завдання: оволодіння термінологією, загальними принципами систематизації музичних форм-структур, знання історичних етапів їх становлення, розуміти функції музичного матеріалу у формі-процесі, розуміти індивідуально-стильові прояви композиторської творчості, особливості пісенної та інструментальної форм фольклорного типу. Практичними завданнями аналізу музичних творів є: вміння аналізувати твори різних жанрів і стилів, володіння навичками художньо-педагогічного підходу до музичних творів, описувати характер музичного розвитку у співвідношенні із засобами музичної виразності, відтворювати музично-естетичний зміст творів і музичних явищ.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими загально предметними компетентностями, як: знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях; вміння свідомо обирати шляхи вирішення непередбачуваних проблем у професійній діяльності; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Курс аналізу музичних творів сприяє формуванню наступних фахових компетентностей вчителя музичного мистецтва: здатність користуватися сучасною термінологією і символікою музичної мови; здатність відчувати і демонструвати емоційну чутливість, рефлексію, ціннісне ставлення до музичних творів, здійснювати активне сприймання, запам'ятовування, збереження, відтворення і художньо-педагогічне тлумачення змісту і смислу творів мистецтва; здатність формувати в учнів предметні (спеціальні) компетентності.

«Аналіз музичних творів» відіграє важливу роль у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. Попри практичну спрямованість курсу, значну частину його складає лекційний блок, який включає висвітлення теоретичного матеріалу за програмою курсу з ілюстрацією його музичними прикладами; теоретичний, слуховий і комплексний аналіз музичних творів із роз'ясненням принципів побудови й розвитку

музичного твору, стильових та жанрових ознак, особливостей музичної мови, художньої значимості, культурно-історичної та мистецької цінності. Метою практичних занять є закріплення теоретичних понять та формування навичок самостійного аналізу елементів музичного мовлення, принципів художнього впливу, комплексної характеристики музичних образів. Також на практичних заняттях за клавірами, партитурами, на слух і комплексно аналізуються твори, що входять до програми з музичного мистецтва загальноосвітньої школи. Отже, «аналіз музичних творів» є однією з провідних дисциплін щодо національно-патріотичного виховання майбутніх вчителів музичного мистецтва та озброєння їх засобами відповідного виховання учнів.

Ефективним засобом патріотичного виховання студентів педагогічних навчальних закладів на сучасному етапі визнане навчально-виховне середовище, як таке, що інтегрує системні формуючі впливи предметного, соціального й інформаційного оточення. Так, на думку Ю. С. Мануйлова, середовищно-орієнтований підхід у навчанні і вихованні дозволяє перенести акцент у діяльності викладача з педагогічного впливу на студента в русло використання навчально-виховного середовища, у якому відбувається його (студента) самонавчання і саморозвиток. За такої організації включаються механізми внутрішньої активності студента [4, 5].

Сутнісними характеристиками патріотичного виховання студентів в освітньо-виховному середовищі вищого навчального закладу, на думку О. П. Жаровської, є: багатофакторність, довготривалість, перспективність, комплексність, ступеневість [2, 9]. Дамо їм коротку характеристику у застосуванні до курсу аналізу музичних творів.

Багатофакторність може бути втілена у використанні творів різних жанрів. Тривалість – у насиченості курсу прикладами з різних періодів історії української музики упродовж всього вивчення предмету. Перспективність – у можливості побудувати напрямки ускладнення музичної мови в творчості українських композиторів упродовж вивчення курсу. Комплексність – в аналізі не лише форми творів, а й засобів музичної виразності, принципів художнього впливу, музичних образів. Ступеневість – в побудові курсу від простих до складних форм, від констатації засобів музичної виразності – до визначення їх ролі у драматургії твору в цілому.

Звісно, «аналіз музичних творів» не в змозі самостійно забезпечити дію усіх названих факторів. Навчальна дисципліна викладається протягом одного (сьомого) семестру і скоріше може виступити як один із завершальних етапів патріотичного виховання в умовах бакалаврської програми.

Тому ми визначили додаткові характеристики освітньо-виховного середовища, врахування яких сприятиме ефективному процесу національно-патріотичного виховання в рамках викладання обраної навчальної дисципліни, а саме: систематичність, цілісність, активність.

Систематичність передбачає реалізацію виховних дій в певному порядку і системі, а саме: планування процесу патріотичного виховання студентів засобами вивчення і аналізу творів української музичної класики; добір українських музичних творів за кожним розділом курсу; організацію процесу патріотичного виховання студентів (планування аудиторних занять і самостійної роботи студентів із творами української музичної спадщини); контроль над протіканням процесу патріотичного виховання студентів (контроль своєчасного виконання завдань, перевірка, корекція висновків (за потреби)); визначення основних напрямків корекції процесу патріотичного виховання студентів (виступи із зауваженнями щодо спірних моментів аналізу змісту або форми музичних творів); прогнозування подальшого ходу патріотичного виховання і динаміки патріотичної вихованості студентів (планування системи творчих завдань).

Цілісність означає можливість побудови навчальної дисципліни повністю на творах української музичної спадщини, від першої до останньої теми із урахуванням творів, які включені до програми з музичного мистецтва загальноосвітньої школи. Вона визначається єдиною метою національно-патріотичного виховання студентів та єдністю всіх цілеспрямованих виховних впливів.

Активність характеризує двосторонню діяльність викладача і студентів як цілеспрямовану, мотивовану, усвідомлену, емоційно-обумовлену, ініціативну, ефективну з високим рівнем володіння способами та прийомами дій.

Мета національно-патріотичного виховання майбутніх вчителів музичного мистецтва досягається вирішенням значної кількості завдань, з яких дотичними до навчальної дисципліни «аналіз музичних творів» є наступні: оволодіння українською музичною термінологією; формування духовних цінностей на прикладах української музичної спадщини; створення умов для розвитку професіоналізму, високої мотивації до праці; розвиток світоглядної культури, ціннісних орієнтацій; створення умов для вільного світоглядного вибору; професійне виховання; оволодіння результативними методами та навичками набуття нових знань; формування потреби у постійному інтелектуальному, духовному і моральному збагаченні та самовдосконаленні [1, 70].

Українська музична культура протягом історії свого розвитку накопичила достатньо різноманітних творів, які можуть бути використані і використовуються у викладанні курсу аналізу музичних творів в процесі підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва. Зазвичай твори української музики вивчаються поряд із світовими шедеврами. Не заперечуючи цінності такого підходу, ми спробуємо показати варіант побудови курсу аналізу музичних творів цілком на основі творів українських композиторів.

А. Кух вважає, що освітнє середовище структурно складається із трьох взаємопов'язаних компонентів: суб'єктно-ресурсного, матеріально-технічного та ідейно-технологічного [3, 74]. Щодо навчальної ситуації в курсі аналізу музичних творів, суб'єктно-ресурсний компонент визначає суб'єктів освітнього середовища (студентів, викладача) та умови здійснення їх суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Матеріально-технічний компонент відповідає за забезпеченість освітнього середовища відповідним стандартним обладнанням (музичний інструмент, ноутбук, проектор, колонки, екран). Ідейно-технологічний компонент визначає методики та технології досягнення прогнозованих результатів у навчанні і включає підручники, навчально-методичні посібники, нотна література, допоміжні відео та аудіо матеріали, навчальну та робочу програми, методичні рекомендації та завдання до практичних занять та самостійної роботи студентів, засоби поточного та підсумкового контролю знань тощо.

Однією з головних умов музично-теоретичного навчання є наявність україномовних підручників із прикладами з вітчизняної музичної літератури. Щодо аналізу музичних творів на сьогоднішній день відомі чотири україномовні підручники: «Музична форма від звуку до стилю» С. В. Шипа, «Аналіз музичних творів: Курс лекцій для музично-педагогічних факультетів» та «Аналіз музичних творів: Навчальний посібник» А. М. Шульженко, «Аналіз музичних творів. Підручник» Я. В. Якубяка. З них у широкому доступі є лише навчальний посібник С. Шипа. Виданий наприкінці ХХ століття, він спирається на приклади із світової музичної літератури, однак містить також посилання на твори української народної та професійної музики.

Курс аналізу музичних творів зазвичай складається з низки обов'язкових розділів: елементи музичного мовлення, прості форми, складні, циклічні. Також можуть бути додані теми, що висвітлюють питання формоутворення в опері, балеті, музиці ХХ століття.

Вивчаючи побудову одночастинних композицій, можна зосередити увагу студентів на україн-

ських народних піснях («Ой під горою», «Темна нічка», «Ніч яка місячна», «Ой під вишнею», «Ой що то за шум»), кантах («Ой коли любиш», «Щиголь тугу має», «Що я кому виноват»), творах М. Дилецького («Ім'я моє єсть дишкант»), М. Березовського («Не отвержи мене во время старости», ч. 2). Цікавим прикладом використання блюзового періоду в українській масовій музиці є пісня «Чорнобривці» В. Верменича на слова М. Сингаївського.

Проста двочастинна форма використана у таких українських творах: народних піснях («Думи мої», «Ішов я з Дебречина додому», «Місяць на небі», «Їхав козак за Дунай», «Гуде вітер вельми в полі» (у обробці М. Глінки)), кантах («Радуйся, радість твою воспеваю», «Ой ти птичко жовтобоко», «Стоїть явір над водою» (Г. Сковорода)), п'єсах В. Косенка з циклу «24 дитячі п'єси для фортепіано» (№ № 4, 6, 9, 11). У розвинутій двочастинній формі написані: антракт до 2 дії опери М. Лисенка «Нагалка Полтавка», чотири хори на слова М. Рильського, «Люблю похмурі дні» Б. Лятошинського.

Проста три частинна форма використана: М. Лисенком у Пісні-вальсі Венери та «Юпітеровому поході» з опери «Енеїда»; В. Косенком в циклі «24 дитячі п'єси для фортепіано» (№ 19, 20); Л. Ревуцьким в «Трьох дитячих п'єсах», прелюдях для фортепіано ор. 4, № 3, ор. 7, № 1, фортепіанних п'єсах ор. 17; М. Леонтовичем у хорах «Літні тони», «Льодолом», «Достойно є» з Літургії Іоанна Златоустого.

Складна двочастинна форма може бути розглянута на прикладах увертюри до опери «Нагалка Полтавка» М. Лисенка та пісні А. Кос-Анатольського «Коломия-місто».

Складна три частинна форма використана В. Косенком в циклі «24 дитячі п'єси для фортепіано» (№ 10, 14, 18, 21, 24); А. Штогаренком у другій частині Концерту для скрипки з оркестром та у Фантазії для скрипки соло.

Форма рондо може бути продемонстрована студентам на прикладі третьої частини сонати До мажор Д. Бортнянського. Рондальні побудови використані В. Косенком в циклі «24 дитячі п'єси для фортепіано» (№ 16), М. Лисенком в № № 18 та 24 з опери «Енеїда».

Композиції, засновані на принципі варіювання представлені українською думою «Плач невільників»; обробками українських народних пісень М. Леонтовичем («Щедрик», «Дударик», «Ой посеред двору», «Ой темная та невидима», «Гра в зайчика», «Ой гордо-пишний пан-господарю»); Й. Витвицьким (Варіації для фортепіано «Українка»); О. Лизогубом в українській народній пісні з варіаціями «Ой у полі криниченька»; С. Людкевичем у «Баладі» та багатьма іншими.

Різновиди сонатної форми можна вивчити на прикладах перших частин сонат для фортепіано Фа мажор та До мажор (без розробки) Д. Бортнянського, а також за творами М. Лисенка, В. Косенка, Б. Лятошинського, М. Тица, Р. Сімовича, Ю. Щуровського, В. Сильвестрова та інших. Сонатна форма використана в першій частині Симфонії соль мінор П. Сокальського, в увертюрі до опери «Тарас Бульба» М. Лисенка, увертюрі для симфонічного оркестру М. Вербицького, в № 22 з фортепіанного циклу «24 дитячі п'єси для фортепіано» В. Косенка (без розробки), в першій частині Сонати сі мінор та Симфонії № 2 Л. Ревуцького, симфонічних творів Б. Лятошинського («Гражина», «Слов'янська увертюра», Симфонія № 5, ч. 1) та ін.

Поліфонічні форми можна аналізувати за фугами М. Лисенка, «Канон» Л. Ревуцького, циклом «Чотири інвенції» Л. Грабовського, поліфонічними творами Н. Нижанківського, фіналом «Української сюїти» В. Барвінського, фугами Є. Юцевича, циклами прелюдій та фуг А. Філіпенка, Т. Маєрського, В. Задерацького, В. Бібіка, М. Скорика, О. Яковчука.

Циклічні інструментальні композиції в українській музиці яскраво представлені Українською симфонією М. Калачевського, Симфонією соль мінор П. Сокальського, його ж сюїтою «Зліт соколів слов'янських», фортепіанною «Сюїтою в формі старовинних танців» М. Лисенка, симфоніями Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, Є. Станковича, партитами М. Скорика. Циклічні вокальні композиції можна проілюструвати кантатами М. Лисенка, Д. Січинського, С. Людкевича, Л. Ревуцького, Л. Дичко.

Сучасні техніки композиції (пуантилізм, алеаторика, серійність, сонористика, полістилістика) можна вивчати на прикладах творів В. Годзяцького, Л. Грабовського, В. Загорцева, Б. Лятошинського, В. Сильвестрова, Є. Станковича, В. Тарнопольського, М. Тица та інших.

Особливості формоутворення в операх яскраво унаочнюються творами М. Лисенка (Опера «Тарас Бульба»), К. Стеценка («Бранка», «Кармелюк»), Д. Січинського («Роксоляна»), Я. Лопатинського («Еней на мандрівці»), М. Аркаса («Катерина»),

Б. Лятошинського («Золотий обруч»), К. Данькевича («Богдан Хмельницький»), М. Скорика («Мойсей»), Є. Станковича («Коли цвіте папороть»), Г. Майбороди («Ярослав Мудрий»), Ю. Мейтуса («Вкрадене щастя») тощо.

Формоутворення в камерних операх може бути репрезентоване творами В. Губаренка («Згадаймо, братія моя!...», «Самотність», «Ніжність»), К. Цепколенко («Портрет Доріана Грея», «Між двох вогнів»), О. Казаренка («Година покаяння»), Л. Колодуба («Поет»), Є. Станковича («Сільська опера»).

Особливості структури, музичної мови і формоутворення в дитячих операх можна продемонструвати на прикладах творів М. Лисенка («Коза-дереза», «Пан Коцький» і «Зима і Весна»), К. Стеценка («Івасик-Телесик», «Лисичка, котик і півник»), В. Сокальського («Ріпка»), Ф. Якименка («Снігова королева (Фея снігів»).

Взаємодія музики і танцю в балеті яскраво виразняється творами «Пан Каньовський» М. Вериківського, «Лілея» К. Данькевича, «Лісова пісня» М. Скорульського, «Хустка Довбуша» і «Сойчине крило» А. Кос-Анатольського, «По синьому морю» Ю. Русінова, «Ростислава» Г. Жуковського, «Таврія» В. Нахабіна, «Сорочинський ярмарок», «Чорне золото», «Оксана» В. Гомоляки, «Камінний господар» В. Губаренка, «Каменярі» М. Скорика, «Ольга» та «Прометей» Є. Станковича.

«Відбір найпридатніших для навчальної практики зразків – справа самої практики» [5, 364]. Тому запропонований перелік творів української музики, на яких можна побудувати вивчення аналізу музичних творів з метою національно-патріотичного виховання майбутніх вчителів музичного мистецтва, є орієнтовним. Характеристику творів можна знайти підручниках та навчальних посібниках з фольклору, історії української музики, численних статтях, монографіях українських музикознавців про творчість українських композиторів. Відсутність єдиного джерела інформації ускладнює роботу викладача і студентів з даної дисципліни, але, одночасно, окреслює перспективу подальших розвідок – створення навчального посібника, цілком побудованого на творах української музики.

Список використаних джерел

1. Агаддулін Р. Р. Позанавчальна виховна робота у ВНЗ: досвід формування полікультурної компетенції сучасного вчителя // Педагогіка та психологія. — 2007. — № 3. — С. 64—72.
2. Жаровська О. П. Патріотичне виховання студентів в освітньо-виховному середовищі педагогічного університету: автореф. канд. пед. наук: 13.00.07 / О. П. Жаровська. — Вінниця, 2015. — 23 с.
3. Кух А. М. Освітнє середовище в структурі інноваційної системи фахової підготовки майбутніх учителів фізики [Електронний ресурс] / А. М. Кух // Предметні дидактики в контексті формування компетентнісно-світоглядних професійних якостей майбутнього фахівця (частина 2). — 2008. — С. 73—76. — Режим доступу: <http://www.mvf.kampod.org/zbirnuku/Zbirnyk14/e-book/2-07-Kuhh.pdf>.
4. Савченко О. Я. Навчально-виховне середовище сучасної школи: діалог з В. О. Сухомлинським / О. Савченко // Науковий вісник Миколаївського державного університету. Випуск 8. Педагогічні науки. — Ч. I, 2005. — С. 4—9.
5. Шип С. В. Музична форма від звуку до стилю [Текст] : навч. посіб. / С. В. Шип. — К. : Заповіт, 1998. — 368 с.

References

1. Ahaddulin, R. R. (2007). Pozanavchalna vykhovna robota u VNZ: dosvid formuvannya polikulturnoi kompetentsii suchasnoho vchytelia [Non-educational work in higher educational institutions: the experience of forming a multicultural competence of a modern teacher]. *Pedahohika ta psykholohiia*, 3, 64-72 [in Ukrainian].
2. Zharovska, O. P. (2015). «Patriotychne vykhovannia studentiv v osvitno-vykhovnomu seredovyshchi pedahohichnoho universytetu» [Patriotic education of students in educational environment of the pedagogical university] Ph. D. Thesis, Theory and method of education Vinnitsa State Pedagogical University named after Mikhail Kociubinsky, Vinnitsa, Ukraine [in Ukrainian].
3. Kukh, A. M. (2008). Osvitnie seredovyshche v strukturі innovatsiinoi systemy fakhovoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizyky [Educational environment in the structure of the innovative system of professional training of future teachers of physics] [Electronic resource]. *Predmetni dydaktyky v konteksti formuvannya kompetentnistno-svitohliadnykh profesiynykh yakosti maibutnoho fakhivtsia*. 2, 73-76. Retrieved from: <http://www.mvf.kampod.org/zbirniku/Zbirnyk14/e-book/2-07-Kuhh.pdf>. [in Ukrainian].
4. Savchenko, O. Ia. (2005). Navchalno-vykhovne seredovyshche suchasnoi shkoly: dialoh z V. O. Sukhomlynskym [Educational environment of modern school: dialogue with V. O. Sukhomlinsky]. *Naukovyi visnyk Mykolaiv V. O. Sukhomlynskyi state university «Pedahohichni nauky»* Vol. 8. P. 1, 4-9 [in Ukrainian].
5. Shyp, S. V. (1998). Muzychna forma vid zvuku do styliu: navch. posib. [Musical form from sound to style: manyal]. Kyiv: Zapovit [in Ukrainian].

Васильєва Л. Л. Национально-патриотическое воспитание будущих учителей музыкального искусства на занятиях по анализу музыкальных произведений

В статье проанализированы возможности учебной дисциплины «анализ музыкальных произведений» по национально-патриотическому воспитанию студентов-музыкантов. Для этого освещены цели, задачи, особенности данной учебной дисциплины, ее роль в формировании профессиональных компетенций будущего учителя музыкального искусства. Занятие по анализу музыкальных произведений рассмотрено как одно из проявлений образовательно-воспитательной среды педагогического университета. Описан вариант построения тем учебной дисциплины (простые формы, сложные, циклические вокальные и инструментальные, особенности формообразования в опере и балете, современные техники музыкальной композиции) на основе произведений украинской музыки. Доказана необходимость создания учебного пособия по данной дисциплине, которое опиралось бы на примеры из украинской музыки.

Ключевые слова: патриотическое воспитание, анализ музыкальных произведений, украинская музыка.

Vasylieva L. L. National-patriotic education of future teachers of musical art in the class for the analysis of musical works

The article analyzes the possibilities of the academic discipline «Analysis of musical works» on the national-patriotic education of music students. For this are lightened objectives, tasks, features of this academic discipline, its role in forming the professional competencies of the future teacher of musical art.

It is concluded that «Analysis of musical works» is one of the leading disciplines in the context of national and patriotic education of future teachers of musical art and arming them with the means of national-patriotic education of students.

The lesson on the analysis of musical works is examined as one of the manifestations of the educational environment of the Pedagogical University. The main characteristics of this environment (multifactority, duration, perspectivity, complexity, level, systematic, integrity, activity) are described in connection with their application to the course of analysis of musical works.

The variant of constructing of the academic discipline «Analysis of musical works» is outlined (simple forms, complex, cyclic vocal and instrumental, features of form-making in opera and ballet, modern techniques of musical composition) on the basis of works of Ukrainian music. It is shown the existence of a sufficiently large number of diverse and vivid works of Ukrainian composers in all genres and forms studied in the course of analysis.

The necessity of creating a textbook on this discipline, which would be based on examples from Ukrainian music, is proved.

Key words: patriotic education, analysis of musical works, Ukrainian music.

Стаття надійшла до редколегії 17.12.2017